

Jogi doktrína

10. előadás

Magyarázó szövegek

Kommentár és jogmagyarázatok

COMMENTARIES
ON THE
L A W S
OF
E N G L A N D.

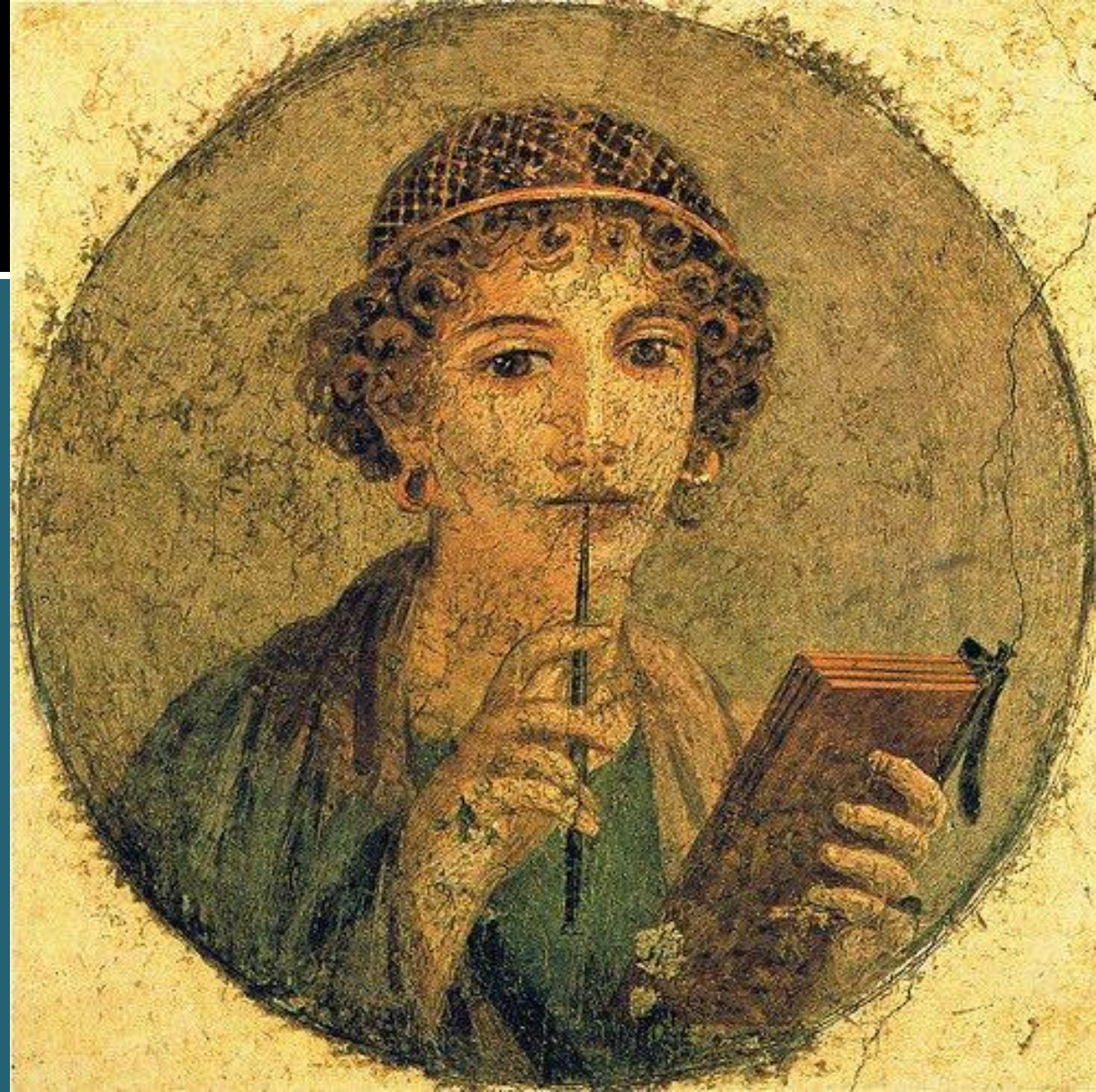
BOOK THE FIRST.

BY
WILLIAM BLACKSTONE, ESQ.
VINERIAN PROFESSOR OF LAW,
AND
SOLICITOR GENERAL TO HER MAJESTY.

O X F O R D,
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS.
M. DCC. LXV.

Áttekintés

- *Jogtudományi szövegek*
 - Monográfia
 - Szakcikk
 - Tankönyv
- *Gyakorlati magyarázó szövegek*
 - Kommentár
 - Eset-ismertetés (*case-study*)
 - Iratminta
- *Laikusoknak szóló jogi szövegek*
 - Publicisztika
 - Jogi tudósítás, ismeretterjesztő írás, laikusoknak szóló jogi felvilágosítás

Jogalkalmazási problémák

- **Nehéz esetek**, amikor kérdés:
 - Melyik jogforrást alkalmazzuk?
 - Mi a jogszabály jelentése?
 - A norma szövege általános.
 - Homályos, nem egyértelmű.
 - Joghézag mutatkozik.
 - Gyorsan változó társadalmi viszonyok.

A szöveg értelmezésre szorul. Ezekben az esetekben ahhoz, hogy tovább tudjunk lépni, helyes okiratot tudjunk szerkeszteni, a megbízónk érdekeinek megfelelően tudjunk eljárni, vagy helyes döntést tudjunk hozni, fogódzókra, érvekre, magyarázatokra, ötletekre, javaslatokra van szükségünk. → **Kommentár**

A kommentár

- A kommentár a jogforrások *praktikus magyarázata*.
- A kommentárok a gyakorlati problémák megoldását segítik.
- A kommentárok **nem tudományos** szövegek, de felhasználhatják a jogtudományok eredményeit és módszereit a magyarázathoz.
- Úgyszintén **nem döntvénytárak**, de a bírói gyakorlat lényegét, legfontosabb elemeit szinte kötelezően be kell mutassák.
- És **nem jogszabály-gyűjtemények**, de összegyűjthetik az különböző szintű jogforrásokat egy adott problémához.
- **Történeti lépései:**
 - Római jogtudomány
 - Glossátorok
 - Kommentátorok
 - Modern kommentárok

POLGÁRI JOG

Kommentár a gyakorlat számára

(a 2013. évi V. törvény, az új Ptk. kommentárja)

A Digesta és a kommentátorok

- CJC:
 - **Codex** → „**jogszabály**” (császári edictumok gyűjteménye)
 - **Institutiones** → „**magyarázó szöveg**” (Bevezetés... tankönyv)
 - **Digesta** → „**kommentár**” jogtudósok kazuisztikus vélemény-gyűjteménye **DE** **autoritás**ra tett szert + tartalmazza a jogtudósoknak egymás munkáihoz és a praetori edictumokhoz írt **magyarázatait** is.
- A kommentárként született szövegekhez **újabb kommentárok**: a **sorok közé** vagy a **lap szélére**.
- **Accursius: Glossa Ordinaria** (a Digesta rendes magyarázata) lett.
„quiquid non agnoscit glossa, non agnoscit curia”
- A középkori jogkönyvek kommentárok is.

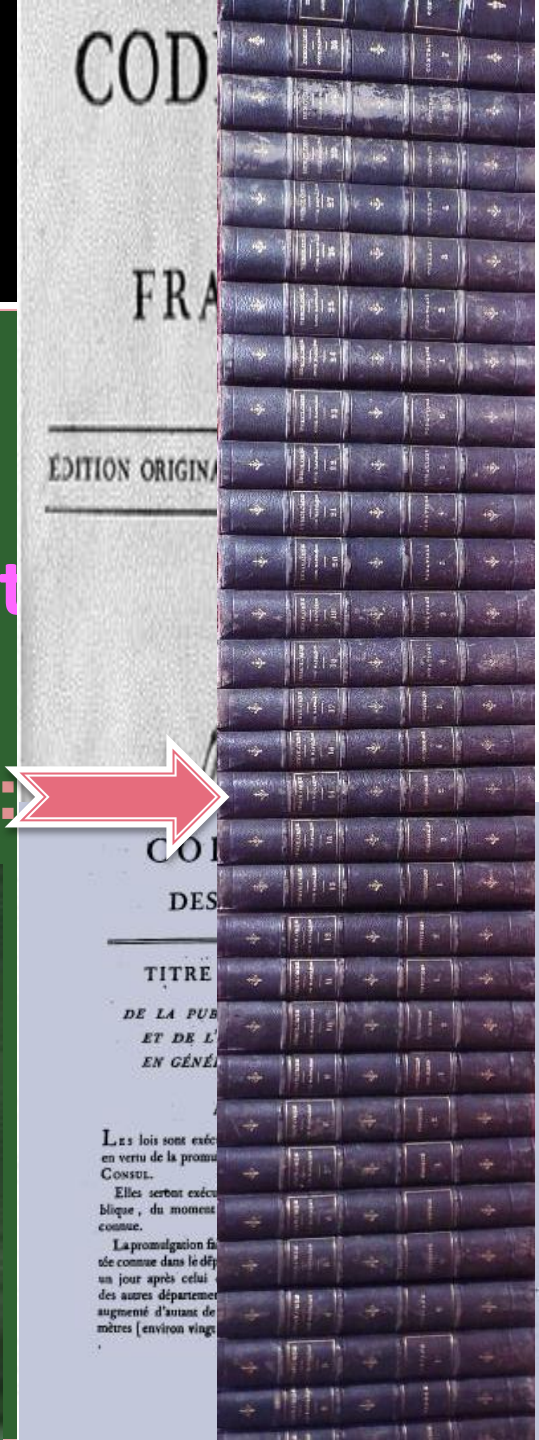
„Kommentelés”

Liber
Titulus
Textus
a, b, c, d
†, *, †, *
Additio
Casus
Index

Modern kommentárok

- Franciaország: *Code civil* — exegétika.
- Németország: *BGB* — magyarázat a szöveg között.
- Szerkezet: szöveg → magyarázat → szöveg → magyarázat
- A leghíresebb a „Staudinger” (44 kötet, 37.000 oldal)
- „Palandt” — „Kurzkommentar” — Demolombe: 31 k:

zott tények és bizonyítékok mennyiben lehetnek alkalmasak a félre kedvezőbb határozat hozatalára. Ha tehát a fél a perújítás alapjául szolgáló tények és bizonyítékok közül nem valamennyit adja elő a perújítási kérelmében, kiteheti magát annak, hogy az előadott, de a perújításmegengedhetőségét nem kellően támogató tények és bizonyítékok ismeretében a bíróság a perújítási kérelmet „mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant” elutasítja [Vö. részletesebben a 266. § (2) bekezdésével kapcsolatosan kifejtettekkel.]. Annak azonban már nincs akadálya, hogy ha a bíróság a perújítási kérelem érdemi tárgyalásába bocsátkozott, a fél a tárgyalás során — esetleg még a fellebbezési eljárás során is — az eddig előadottakon felül *további tényeket és bizonyítékokat* hozzon fel. Mégis e vonatkozásban ügyelnie kell a félnek arra, hogy mind a tények, mind a bizonyítékok olyanok legyenek, amelyekre vonatkozó tudomszerzése és a per során való érvényesítésük között eltelt idő *ne essék ki a perújítási határidőből*. Utóbbi esetben ugyanis a később felhozott tényeknek és bizonyítékoknak a perújítás sorsára befolyásuk nem lehet, *az elkésztett felhozott tényeket és bizonyítékokat a bíróság nem veheti figyelembe*.

Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított *hat hónap eltelte után* előterjesztett tények és bizonyítékok mellett a fél köteles azt is megjelölni, mi volt az oka a késedelemnek. Ez a törvényi rendelkezés összhangban van a perújítás határidejét rendező szabályokkal. (Vö. részletesebben a 261. §-sal kapcsolatos kifejtettekkel.) A késedelem okát a fél — ha erre utóbb szükség mutatkozik — *bizonyítani köteles*. A Pp ugyanis — 261. §-ában — csak a perújítási okról való tudomásszerzés időpontjának valószínűsítését engedi meg, míg minden más körülményt, így a késedelem okát is — adott esetben — a félnek bizonyítania kell.

264. §. Ha a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitézése nélkül, hivatalból elutasítja.

Öt év elteltével előterjesztett perújítási kérelem elutasítása

A Pp 261. §-a megjelöli azokat a határidőket, amelyeken belül a perújítási kérelem hatályosan előterjeszhető. (Vö. részletesebben az említett §-nál kifejtettekkel.) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével perújításnak helye nincs, s e határidő elmulasztása miatt igazolással sem lehet élni. Mindez okszerűen alátámasztja azt a törvényi rendelkezést, hogy ha a bíróság észleli, hogy a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított *öt év elteltével* terjesztették elő, a kérelmet *tárgyalás kitézése nélkül, hivatalból elutasítja*.

265. §. Ha a perújító fél az első tárgyalást elmulasztja, a bíróság a perújítási kérelmet hivatalból elutasítja; az ellenfél mulasztása a tárgyalás megtartását nem gátolja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható abban az esetben, ha

a perújító fél az ügyész, a 2. §-ban megjelölt, vagy külön jogszabályban erre feljogosított szervezet, illetőleg ha a perújító fél kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

A)

A második mondatot a II. Ppn 84. §-a iktatta be.

B)

A perújítási kérelem tárgyalása

1. A perújítási kérelem elbírálásának formáját illetően a Pp főszabályként a *tárgyalást* jelöli meg. Ettől annyiban enged eltérést, hogy ha a hiánypótlásra visszaadott perújítási kérelmet a fél határidőn belül nem, vagy újból hiányosan adja be, illetve a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjeszti elő, a kérelmet *érdemi elbírálás nélkül el kell utasítani*, ha pedig a kérelem elbírálására a bíróság nem hivatott, a kérelmet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező másik bírósághoz *át kell tennie*. (Vö. részletesebben a 263—264. §-oknál kifejtettekkel.) Minden más esetben a perújítási kérelmet *tárgyaláson* kell elbírálni. (LB Pf. IV. 20. 603/1965., BH 4804., 1966/3)

Idézés a tárgyalásra; tárgyalási időköz

2. A perújítási kérelem tárgyalására szóló idézést az *általános szabályok* szerint kell kibocsátani. Ez azt jelenti, hogy az idézésnek a *keresetlevél tárgyalására szóló idézés* szabályai megfelelő alkalmazásával kell megtörténnie. (Vö. részletesebben a 125. §-szal kapcsolatban kifejtettekkel.) Ilyen vonatkozásban tehát a perújítási kérelmet keresetlevélként kell kezelni. Ebből következik, hogy azok a rendelkezések, amelyeket a 126. § a *tárgyalási időközre* vonatkozólag tartalmaz, itt is megfelelően alkalmazandók. (Vö. részletesebben az említett §-nál kifejtettekkel.)

A tárgyalás elmulasztásának következményei

3. A perújítási kérelem első tárgyalásának elmulasztásához a Pp egy *általános* következményt fűz, amely alól nyomban kétirányú *kivételt* is engedélyez. Az első tárgyalás elmulasztásának általános következménye, hogy a bíróság a perújítási kérelmet *hivatalból elutasítja*. Ez az eljárási jogkövetkezmény nem azonos a keresetlevél első tárgyalásának elmulasztásához fűződő jogkövetkezménnyel, mert utóbbi esetben a bíróság a pert megszünteti. (Vö. részletesebben a 136. §-nál kifejtettekkel), míg a perújítási kérelemnél ilyenkor a kérelmet hivatalból elutasítja.

Az említett joghatást a törvény *csak az első tárgyaláshoz* fűzi. Ha tehát a perújítási kérelem tárgyalása nem tekinthető első tárgyalásnak, az említett következmény alkalmazására nem kerülhet sor. Ehhez

Mag
tízk
de 3
léte
A m
foga
állás

A kommentárok tartalma

- *A rendelkezés, vagy a jogszabály keletkezéstörténetének bemutatása*
- *A rendelkezés tudományos-dogmatikai karakterének bemutatása*
- *A rendelkezés más rendelkezésekkel való kapcsolatának bemutatása*
 - *Más jogszabályokban foglalt rendelkezésekhez való viszony*
 - *Kapcsolódó alacsonyabb szintű, végrehajtási jogszabályok bemutatása*
 - *Az anyagi jogihoz kapcsolódó eljárási rendelkezések bemutatása*
 - *A rendelkezés jogszabályban elfoglalt helyének magyarázata*
 - *A rendelkezésnek a jogszabályon belüli más rendelkezésekkel való kapcsolata*
- *Egy szabály bírósági, vagy más hatósági gyakorlatának bemutatása*
- *Gyakorlati praktikák (pl. szerződés-szövegezése) bemutatása*

Gyakorlati tanácsok

- A kommentár egy adott szerző, vagy szerzői közösség műve – szerzőinek személyes és tudományos tekintélye eltérő lehet
- **Frissesség, hatályosság megvizsgálásra szorul**
- **Másodlagos forrásokra hivatkozásnál ellenőrizzük a forrást (BH, szakcikk, EU-s joganyag)**
- **A kommentár szinte soha nem tartalmazza a konkrét probléma megoldását: csak támpontokat tud adni.**
- **A kommentár elsősorban arra szolgál, hogy jobban megértsük az adott rendelkezés tartalmát, bíróságok előtt hivatkozni rá – elvileg – nem lehet.**

Egyéb jogmagyarázatok

- **Döntvénytárak:** bírósági gyakorlat
- **Jogi kézikönyvek:** egy jogi téma kibontása
- **Jogi szakcikk:** szűkebb területet dolgoznak fel, jogalkalmazási problémákra mutatnak rá
- **Tankönyvek:** tanulást, felkészülést szolgálják
- **Iratmintatárak:** irat-sablonok, olykor a kitöltést segítő magyarázatokkal.
- **Jogtudományi művek, monográfiák, tanulmányok** – egy jogi témát elméleti feldolgozása

¹ Bodnár Zoltán egyetemi tanáreged, ELTE Pénzügyi Jogi Tanszék (Budapest).
² Ezeréveseké Kálmán György: Elvi irányítás vagy bírói jog című cikkéhez. Jogtudományi Közöny, 1985. 6. sz. 303–311. old.
³ Ld. Jón Istvánban: Zárvezet. I. S.: Jogforrások és Szavetartó Legfelsőbb Bíróság teljes ülésterveinek. Cikkgyűjtemény a külföldi jogi irodalom köréből. 1955. 12. sz., Szemel L.: A jogforrások. Bp. 1958. 113–115. old.

Nem-szakszövegek

Nem a jogtudósoknak és nem a gyakorló jogászoknak szólnak, hanem a laikusoknak.

- Publicisztika : a jog egy adott problémás területéről szól, legtöbbször bíráló, kritikai stílusban
- Jogi tanácsadó írások: laikusok számára praktikus tanácsok
- Jogi tudósítás: jogi hírek – pl. egy elfogadott jogszabály tartalmának összefoglalása

Ebben az írásban három egyszerű tézis mellett szeretnék érvelni. Az első tézisem az, hogy a Kúria a határozatával a lehetőségei határáig, sőt talán még tovább is elmerészkedett, tehát egyáltalán nem volt érzékelt a politikai elvárásokkal és a közelemlény nyomásával szemben – csak éppen a bíróság intézménye nem ilyen társadalmi problémák megoldására való. A második tézisem, hogy sem a Kúria, sem pedig az Ab döntésében szinte semmilyen váratlan vagy meglepő elem sincsen, mert a bennük megfogalmazott elveket minél inkább korábbi döntéseikben megkövetelték, és tiszteletre méltóan összhangban maradtak saját korábbi gyakorlatával. A harmadik tézisem, hogy a döntésben található okfejtések, legyenek bármilyen szárazan is megfogalmazva, korántsem az érthetőség és az élettel elszakadt, önálló életet élő, ráadásul technokrata jog meggyőztetésének, hanem a társadalmi érdekek tartalommal bírnak.

Az első tézisemet, hogy a Kúria igenis átértékelte a feladatát, sőt egyenesen meg akart felelni a politika és a közvélemény elvárásainak, több érveléssel alátámasztani. Az első magának a határozatnak a formája. A jogegységi határozatok a Kúria eddigi gyakorlatában (és ez a gyakorlat, mondhatni, évszázados hagyományokkal bír) egy-egy jól körülhatárolható és a bírói gyakorlatban megszilárdult, általában két tisz-

ZÓDI ZSOLT:

Két döntés a devizakölcsönökről

A Kúria és az Alkotmánybíróság (Ab) is nagy horderejű döntéseket hozott a devizakölcsönökkel kapcsolatban. Előbbi 2013. december 16-án a 6/2013 PJE (polgári jogegységi) határozatot, utóbbi hétről, jelen sorok írásakor egy még számmal sem rendelkezőt. A közvélemény, a politika és a jogászközösség is olyan felfokozott izgalommal várta mindkét döntést, mintha azok valóban képesek lennének a devizakölcsönök összetett problémáját megoldani. A legtöbb érintett számára ez érteteljesen mindeket határozat okozta: a politikusok szerint a bíróság „a bankok oldalára állt”, az ügyvédek úgy érezték, hogy a legtöbb jogi érvek a bíróságot támasztják, a reménykedő devizahitelesek pedig csak a jogi csúsrés-csavarást látták a hosszú és bonyolult nyelvezetű dokumentumokban.

irányul lehetett szolgáltatásra és nem szünetelt szerződés. A jó érthető és az utóbbi szerződés érthető tartalmáról majd később írok, itt csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy a Kúria teljesen összhangban a bírói és a saját évtizedes gyakorlatával is leszögezte, hogy a szerződési terheltség a szerződés megköté-

Kimondta, hogy nevesített fogyasztói jogok az Alaptörvény alapján nem érvényesíthetőek: a kormányzat feladata olyan jogszabályok alkotása, amelyek keresztül ezek érvényesíthetők. De hogyan is mondhatná volna mást? Hiszen ha ez így lenne, a jogkövetelményeket a bíróságoknak kellene le-

támasztani is érdekegyensúlyra kell törekednie a megváltozott körülmények mellett”. És ezzel el is érkeztünk a harmadik téziséhez.

Harmadik tézisem az, hogy nem igaz, hogy itt a mesterséges, életlőt elrugaszkodott „jogszabály” győzedelmeskedett a „társadalmi igazság(osság)”, az „emberek érthető érzéke” vagy pláne a „józan ész” felett. Az első érvem a tézis mellett nem tisztán érvelés, hanem a bíróságok társadalmi szerepére és feladatmegvalósítására vonatkozik.

Tételezzük fel, hogy a Kúria érvénytelenít, jó értelemben ütköztet stb. nyitvánija minden különbözőség-egyházközi nélkül a devizakölcsönöket (vagy az Ab egyes megoldásait határozatban alapított-ellenesnek deklarál), vagy (mindkettőt) adott esetben „utasítást” ad a bíróságoknak egy

Vajon hányan vettek fel a mindennapi megélhetésükre devizakölcsönt? Gyámitom, sebhányan. Hogyan értékeljük azt (nem jogilag, egyszerűen a felelős, felnőtt állampolgár mérlegét használva), amikor valaki egyszerűen nem olvassa el a szerződést, vagy nem kérdez rá bizonyos dolgokra benne, amelyek nem éri? Lehet-e igazságos egy olyan döntés, ahol a nagyobb kölcsönzót vállaló frankhitelesek milliókkal járhatnak jobban, mint óvatossabb, fennhiteles társai? (A kormányzat késleltetésének lehet, hogy épp ez az érthető dilemma az egyik oka.) Tisztelesség eljárást-e kényes gazdasági szereplőt utólag tisztelességüknek bevezetni úgy, hogy az minden lehetőséget elkövetett, hogy a szabályoknak megfelelően járjon el? Hogyan várható el bárkitől, hogy lássa a jövőt, sőt emellett tájékozott is az üzleti partnerrel? Utóbbi érvek már igen messze vezetnek, és nem is emek az írásnak a tárgyai, de úgy vélem, egyszer eset a kérdéseket is fel kell tenni.

A két határozat után valójában visszajutunk a kiindulópontba, de ez a gyakorlatunk néhány bölcsességét. Két ívet említenek. Az első az, hogy a devizahitelesek kilitástalan helyzetérelvalahogy megoldást kell találni, de a megoldás során nemcsak a „jegy” és a csetett állampolgár érthető szerződésből szabad a kérdést nézni. Hanem abból az egyszerű – szintén legitim – er-

The screenshot shows a web browser window displaying a news article on the website https://ugyintezes.magyarorszag.hu/ugyek/410000/420001/Gondnoksag_es_gyamsag20091202.html. The page features the NOL logo and navigation elements like 'BELFÖLD', 'HÍRMÁTRIX', 'ELŐFIZETÉS', and 'KERESÉS'. The main article is titled 'Elfogadta a parlament az új Ptk.-t' (The parliament has adopted the new Civil Code). The text of the article states: 'Több mint ötven év után 2014. március 15-től új polgári törvénykönyve (Ptk.) lesz az országnak, miután a parlament hétfőn elfogadta az állampolgárok alapvető vagyoni és személyi viszonyait szabályozó magánjogi kódexet.' Below this, it mentions that the new codebook contains significant changes to the 1959 codebook and has been amended over 100 times. On the right side of the page, there are several 'Practise' buttons for different languages: French, Italian, and Portuguese.